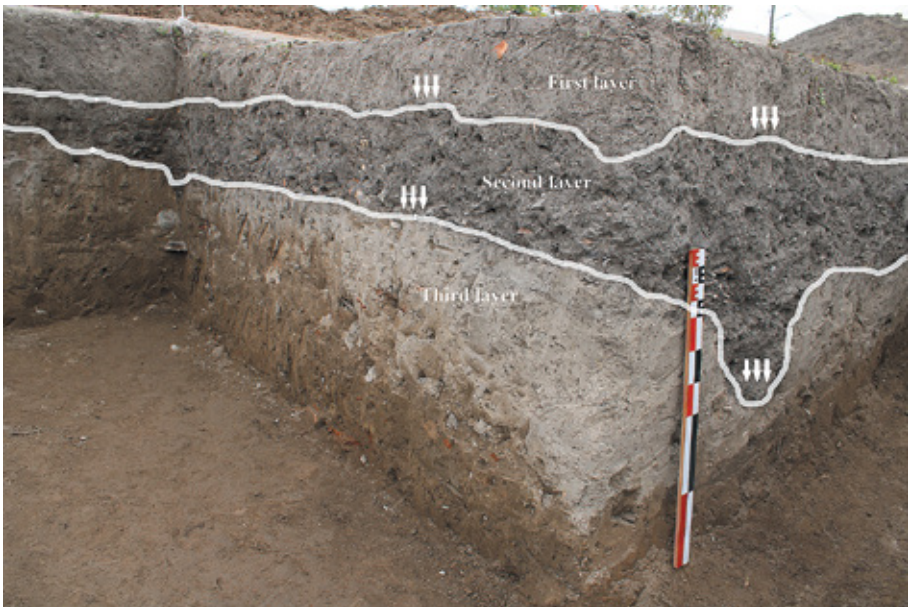

Համազասպ Աբրահամյան

Դվինի 9-րդ դարի հասարակ խեցեղենը հնագիտական նոր հետազոտության լույսի ներքո

Նկ. 1. Թանգարանի սպագա շենքի տարածքը Դվին հնավայրի համալիրներում

Նկ. 2. A պեղավայրի շերտերը կտրվածքում

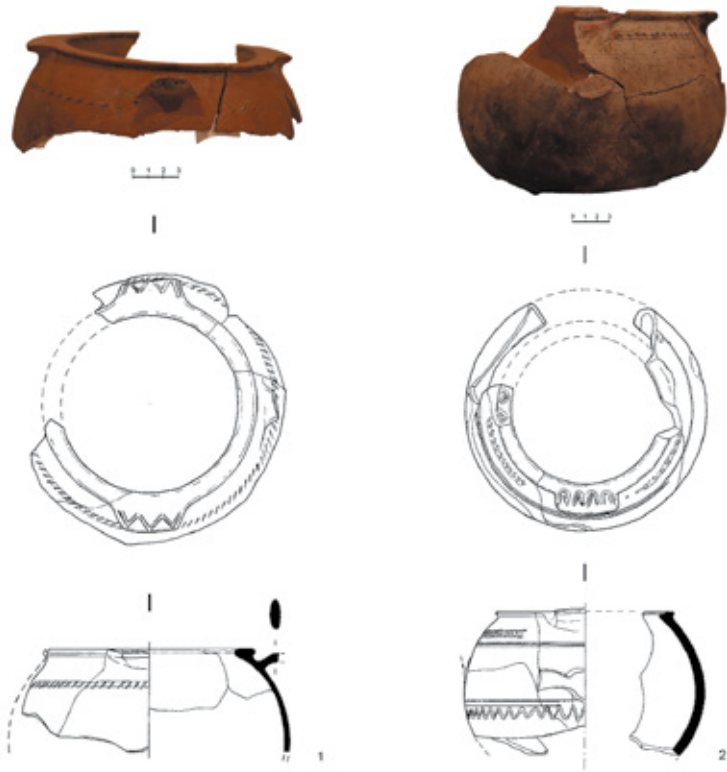
Նկ. 3. A պեղավայրի 3-րդ հիմնական շերտը, (Petrosyan et al. 2024, Figure 49, 50, ճարտարապետը՝ Լ. Գիրսկոյան)

Նկ. 4. 1. Կարաս կանթավոր, 2. Կարաս կարմրախեցի, 3. Կարաս՝ ՀՊԹ 2623/32, 9-րդ դար

Նկ. 5. Միականթ կժեր, 9-րդ դար

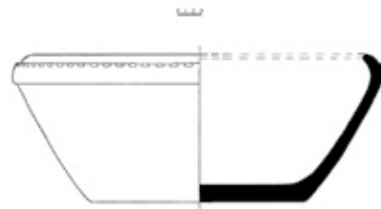
Նկ. 6. Ոճախորված կճուճներ, 9-րդ դար, չսպիագրող՝ Գ. Ընթրյան

Նկ. 7. 1. Հորիզոնական կանթով անոթ, ՀՊԹ 2755/37, 2. Կճուճ ականջաձև ունկագարդով, ՀՊԹ 2305/83, լրս. Բ. Վարդանյան

Նկ. 8. Գնդաձև անոթ,
լուս.՝ Ա. Աղիգյոզայան

Նկ. 9. Լախասերտան քրեղան (դաշտ)
A պեղավայրից, չափագրող՝ Գ. Լորոյան

Նկ. 10. Վերադիր փարթեր զարդաձևերով քեկորներ A պեղավայրից

Նկ. 11. Արարերեն արձանագրությանը սափորի հատված B պեղավայրից

Նկ. 12. 1. Խփերի հարվածներ A պեղավայրից, 2. Խփի բեկոր ձկան և թռչնի պարկերով Կենտրոնական թանգարանից, ՀՊԹ 2753/44, 3. Խեցեքերկոր ձկան և թռչնի պարկերով A պեղավայրից, լուս.՝ Ա. Աղիգյոզայան, չափագրող՝ Գ. Ըորոյան

Նկ. 13. 1. Վաղ միջնադարյան կղմինդրերի բեկորներ, 2. Ջրամատակարարման կավե խողովակ, լուս.՝ Ա. Աղիգյոզայան

Annarita S. Bonfanti, Roberto Dan

Authority through writing: considerations on a seal from the Yeghegnadzor hoard

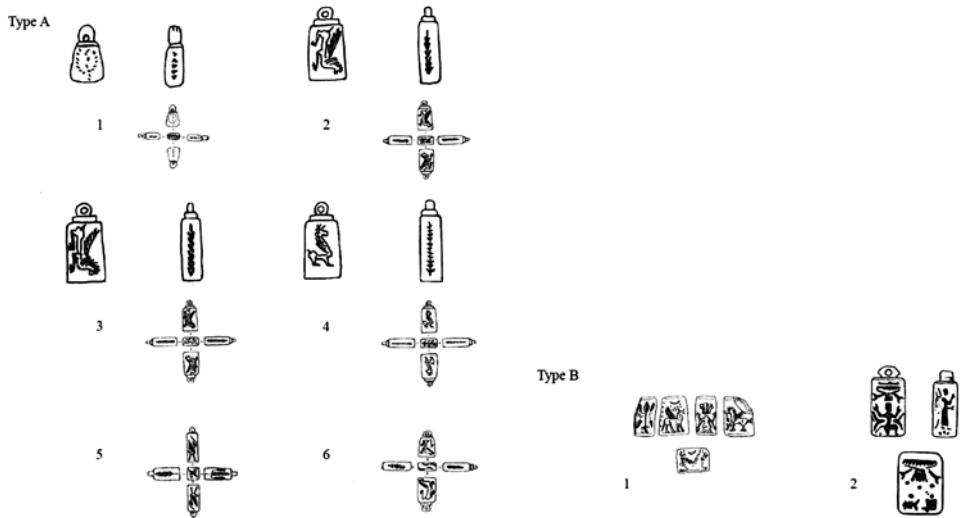
Pic. 1. View of the carnelian seal from the Yeghegnadzor Hoard

Pic. 2. Views and drawings of each decorated face of the seal

Pic. 3. Views of the two larger sides of the seal

Pic. 4. Comparison of various faceted seals.

- Type A: 1. Seal from Yeghegnadzor / YGZ56 (Ayvazian 2006, NP07).
 2. Seal from Karmir-blur (Ayvazian 2006, KB76). 3. Seal from Karmir-blur (Ayvazian 2006: KB77).
 4. Seal from Karmir-blur (Ayvazian 2006, KB78). 5. Unprovenanced seal (Ayvazian 2006, NP36).
 6. Seal from Noratus (Ayvazian 2006, 118, fig. 3.9).
 Type B: 1. Seal from Armavir/Argištiḫinili (Ayvazian 2006, AR05).
 2. Seal from Karmir-blur (Ayvazian 2006, KB02).

Pic. 5. Bone clasp decorated with a possible imitation of cuneiform signs from Podgorodnoye, Ukraine (adapted from Daragan, Didenko 2021: fig. 15.26)

Լիլիյա Ավանեսյան

Հայաստանի պատմության թանգարանի Վասպուրականի 17-րդ դ. գորգերը

Նկ. 1. Գորգ, Վասպուրական, 17-րդ դ., բրդի, բամբակ, 337×166 սմ, 1 դմ² 1088, ՀՊԹ № 8968

Նկ. 2. Գորգ, Վասպուրական, 17-րդ դ., բրդի, բամբակ, 460×205 սմ, բրդի, բամբակ, 1 դմ² 783, ՀՊԹ № 10101-2

Նկ. 3ա. Գորգ, Վասպուրական, Արշազ գավառ, 1689 թ., բրդի, բամբակ, 286×100 սմ, 1 դմ² 598, ՀՊԹ № 9282

Նկ. 3ր. Գորգ, ՀՊԹ №9282 (դրվագ)

Նկ. 4. Կարին աստվածության արձանիկ, Կարմիր բլուր, Երևան, Ք. ա. 7-րդ դ., կավ, ՀՊԹ № 2010-45

Նկ. 5. Ծածկոց, Վան, 17 դ., 108×52 սմ, կրավ, մերարք, ՀՊԹ №687

Նկ. 6ա. Ավետարան, Աղբակ, Վասպուրական, 1330 թ., գրիչ և նկարիչ՝ Կիրակոս Աղբակեցի, ձեռ. 2929

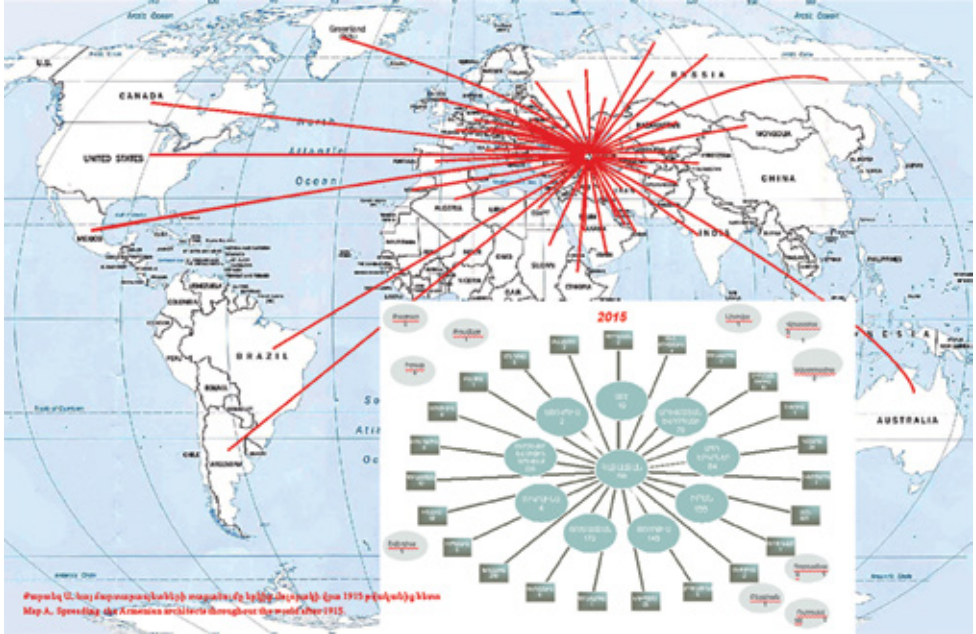
Նկ. 6բ. Ավետարան, Խիզան (Վանա լճի հարավ-արևմուտք), 1402 թ., գրիչ և նկարիչ՝ Հովհաննես Խիզանեցի, ձեռ. 5562

Նկ. 7. Գորգ «Աղերս խաղաղության», Երևան, 1967 թ., հեղինակ՝ Կարապետ Եղիազարյան, 230x110 սմ, բրտրդ, գրվում է ՌԴ Մշակույթի նախարարությունում, Մոսկվա

Աշուր Հայկազուն Գրիգորյան

Արտերկրի հայ ճարտարապետների ստեղծագործական ժառանգության պահպանության և ուսումնասիրության մի շարք հարցեր՝ ըստ Ալեքսանդր Թամանյանի անվան ճարտարապետության ազգային թանգարան-ինստիտուտի հավաքածուի

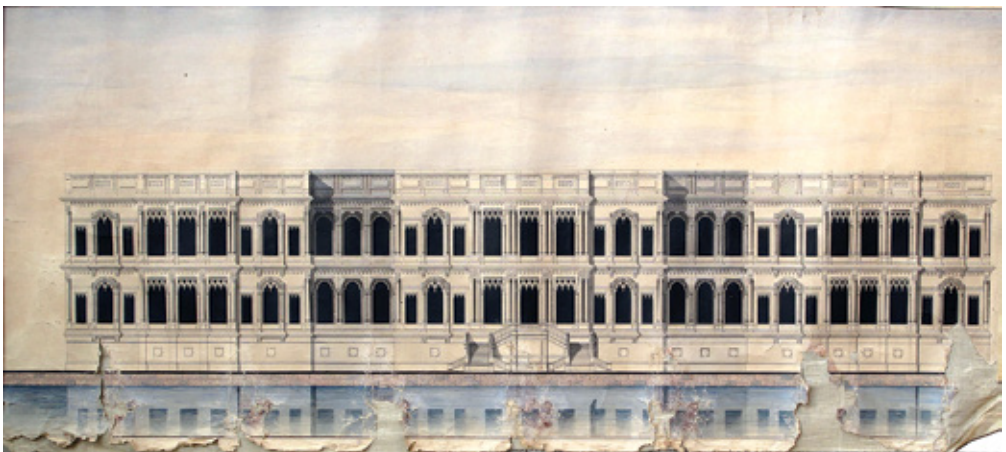
Նկ. 1. Հայ ճարտարապետների տարածումը աշխարհում 2015 թվականի վվյալներով (ըստ Ա. Հ. Գրիգորյանի)

Նկ. 2. Լևոն Կորեղյան, Իրալիա, Հայոց Պարբիարքարանի գլխավոր ճակարի նախագիծը, 1902

Նկ. 3. Լևոն Կորեղեան, Բրալիա, Հովսեփ Ազարյանի հարկարաժիններով բնակելի տունը՝ «Կիմիսոյու Փալաս», Կոստանդնուպոլիս, 1903

Նկ. 4. Մինոն Պալյան, Թուրքիա, Մաչկա գորանոցի նախագիծը, 18-րդ դար

Նկ. 5. Պալյան ճարտարապետական գերդասարան, Թուրքիա, վարագույրի նախագիծ, 1870

Նկ. 6. Պալյան ճարտարապետական գերդասարան, Թուրքիա, բարձր թիկնակով աթոռի նախագիծ, 1870

Նկ. 7. Արմեն Զարյան, Իրալիա, Մենսարան նախագիծ, Տանժեր, Մարոկկո, 1950–1952

Նկ. 8. Արմեն Զարյան, Մարոկկո, Իրալիա, 5 հարկանի բնակելի տան նախագիծ, Տանժեր, Մարոկկո, 1950–1952

Նկ. 9. Մարտին Աթայանց, Ռուսաստան, «Ափամերձ քաղաք» բնակելի համալիր (Մոսկվայի մարզ)

Նկ. 10. Մարտին Աթայանց, Ռուսաստան, «Գորկի Գորոտ» լեռնային հանգստավայրի Մոչիում, 2014

Տաթևիկ Մանուկյան, Քասր Հարությունյան, Էլեն Դավթյան
 Պատմության թանգարանի հայերեն ձեռագրերը.
 ՕՆՆԻԿ Եգանյանի մի հրապարակման հետքերով

Նկ.1. Կրտսերըններ

Նկ.2. ՀՊԹ 692, 284ա

Նկ.3. ՀՊԹ 692, 284բ

Նկ. 4. ՀՊԹ 1192, անձնագիր

Նկ. 5. ՀՊԹ 1179, պարարտիկ

Կարինե Բազեյան, Գրիգոր Աղանյան

Արևմտահայերի ազգային սահմանադրությունը և հայոց ազգային ինքնության վերածննդի արտացոլումը ժողովրդական արվեստում (ըստ թանգարանային հավաքածուների)

Նկ. 1. Մկրտիչ Ա Խրիմյան կաթողիկոսի ննջասենյակը

Նկ. 2. Պարի գաղղ Մայր Հայաստան, 1914թ., ԺԱԹ, ԳԳ.11392

Նկ. 3. Պարի գաղղ Մայր Հայաստան, 1901թ., ԺԱԹ, ԳԳ.7040

Նկ. 4. Ծխախորտարուսի, դիմերես, 19-րդ դ. վ., ՀՊԹ, Ա 7803

Նկ.5. Ծխախոտապրուսի, դարձերես, 19-րդ դ. վ., ՀՊԹ, Ա 7803

Նկ. 6. Ծխախոտապրուսիչը ներսից, 19-րդ դ. վ., ՀՊԹ, Ա 7803

Նկ.7. Պայուսակ, 19-րդ դ. վ., ՀՊԹ, Ա 7930

Նկ. 8. Պարի զարդ Հայաստանի փառքը, 1904թ.,
ՀՊԹ, Ա 3891

Նկ. 9. Սկրպեղ Հայաստանի փառքը, 19-րդ դ. վ.,
ՀՊԹ, Ա 8624

Նկ. 10. Սափոր, 20-րդ դ. սկ.,
ՀՊԹ, Ա 6301

Արյուակ Ասպրյան

Ձկան պատկերագրությունը և խորհրդաբանությունը 19–20-րդ դարասկզբին հայոց մեջ կենցաղավարվող պղնձե սպասքի վրա (ըստ ՅԱԹ, ՅՊԹ, ԵԲՊԹ, ԿԵԹ, Լուսիկ Ագուլեցու թանգարանի և մասնավոր հավաքածուների կյութերի)

Նկ. 1. ՀՊԹ, Ա-8899, մկրություն ավազան, Կարին

Նկ. 2. ԵԲՊԹ, Ազ/մ-111, մկրություն ավազան

Նկ. 3. ՀՊԹ, Ա-7796-թաս, Նոր Ջուղա, գնվել է Թիֆլիսում

Նկ. 4. ՀՊԹ, Ա-10106-թաս, Արևմտյան Հայաստան

Նկ. 5. ՀԱՊԹ-5688/2-սինի, 1679 թ., Արևմտյան Հայաստան, նվեր՝ Հակոբ Զելալյանից

Նկ. 6. ՀՊԹ, Ա-7594-39-սինի

Նկ. 7. ՀՊԹ, Ա-7851-47-սինի, 19-րդ դար, գյուղ Օհանավան, Աշտարակի շրջան (ձեռքբերման վայրը), 1962 թ. գիտարշավ

Նկ. 8. ՀԱՊԹ-5647-1-սինի

Նկ. 9. ՀՊԹ, Ա-8528-10-սինես, Սերասրիա, նվեր՝ Սերասրիայի հայրենակցական միության կողմից, 1969 թ.

Նկ. 10. ՀՊԹ, Ա-9913-ք-սինես, նվեր Ֆինի Մուսրիջյանից, 1977 թ.

Նկ. 11. ՀԱՊԹ-183-5-սինի

Նկ. 12. ԿԵԹ, Մ-451-սինի

Նկ. 13. Լուսիկ Ագուլեցու թանգարանի հավաքածու-հաշվատանիշ չունի-սինի, Ագուլիս, Արցախ (տրեղեկությունը հայտնել է Լ. Ագուլեցու դուստրը՝ Ա. Սամվելյանը)

Նկ. 14. Լուսիկ Ագուլեցու թանգարանի հավաքածու-հաշվատանիշ չունի-սինի, Ագուլիս, Արցախ (տրեղեկությունը հայտնել է Լ. Ագուլեցու դուստրը՝ Ա. Սամվելյանը)

Նկ. 15. Ս. Վարդանյանի անձնական հավաքածու, սինի, 19-րդ դար, Հյուսիսային Արցախ, պարկանել է Ս. Վարդանյանի պապին

Նկ. 16. Հ. Թորմաշյանի անձնական հավաքածու-սինի

Նկ. 17. ՀՊԹ, Ա-3579-սինի, 1785 թ., Կարին

Նկ. 18. ՀՊԹ, Ա-8529-սինի, 1797 թ., Կարս
(ըստ գիրական անձնագրի)

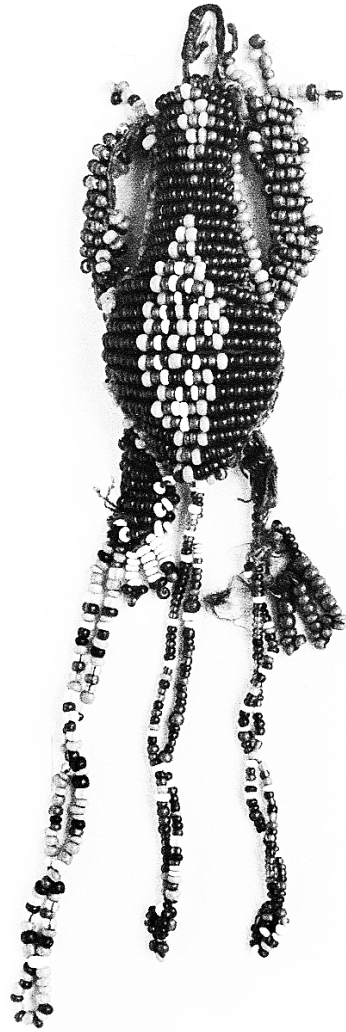

Նկ. 19. ՀՊԹ Ա-6089-սինի, 1477 թ., Ջուղա,
Գնված է Թիֆլիսում

Ասորիկ Իսրայելյան
Յողը ժողովրդական հավատալիքներում

Նկ.1. Կավե կարասի բեկոր, Վանաձոր,
Քոսի ձորերի հնավայր, մ.թ.ա. 43-րդ հազ.

Նկ.2. Գորր-պահպանակ
(կախում էին մանկական օրորոցից),
գ. Շարին, Եղեգնաձոր,
19-րդ դ. վերջ-20-րդ դ. սկիզբ

Նկ.3. Հմայական պահպանակ,
կաղնու փայր, Մուշ, 18-րդ դ.

Նկ. 4. Օժիպի կարպետ,
գ. Ճարրաթ, Արցախ, 1904թ.,
գործ՝ Մոնա Հակոբյանի, 497×205սմ, բորդ

Նկ. 6. Խորջին, Եղեգիս, Սյունիք,
բորդ, բամբակ, 20-րդ դ. սկիզբ, 118×42սմ,
ՀՊԹ Ա 70

Նկ. 5. Աղաբաակ, բորդ, գ. Այգեձոր,
Շամշադինի շրջան, 20-րդ դ. սկիզբ, 43×32սմ,
Նվեր Գեղեցիկ Մարտիրոսյանից 1980թ.,
ՀՊԹ Ա 10239-4

Նկ. 7. Մկրաբաման (ոչխարի բորդը
խուզելու մկրաբի), գ. Հաղպատ, Լոռի,
բորդ, 40×10սմ, 19-րդ դ., ՀՊԹ N 109

Նկ. 8. Մրրիչ օձիդրի, բամբակ, մերաբաթել,
Արցախ, 19-րդ դ., 38×98սմ,
Նվեր Ս. Արխիպյանից,
ՀՊԹ 337

Նկ. 9. Մրրիչ օձիդրի, բամբակ,
Արցախ, 19-րդ դ., 38×90սմ,
Նվեր Ս. Արխիպյանից,
ՀՊԹ Ա 338

Միներ Հարությունյան

Արցախի Հանրապետությունում զինված ուժերի սահմանադրական ինստիտուցիոնալացման պատմությունից

Նկ. 1. Լեոնային Ղարաբաղի Հանրապետության 2006 թ. սահմանադրության բնօրինակ

Նկ. 2. Արցախի Հանրապետության 2017 թ. սահմանադրության բնօրինակ

Նկ. 3. Սահմանադրության հանրաքվեի քվեաթերթիկի նմուշ

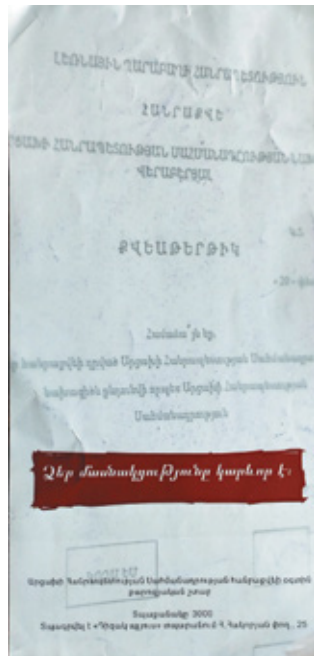
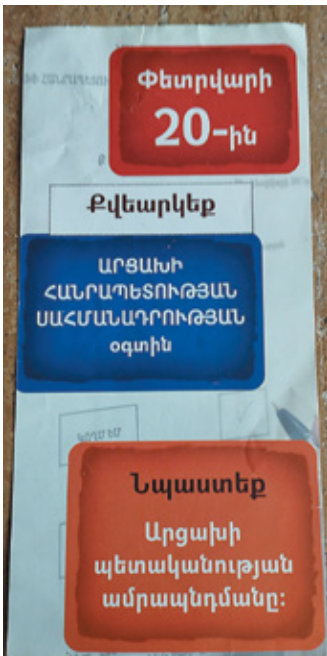
Նկ. 4. Ընդարարարածրից քարոզչական դիզայնայն

Նկ. 5. Ընդրադարձից քարոզչական պլակատ

Նկ. 6. Քվեարկության պահ

Նկ. 7. Հանրաքվեի կազմակերպական փարբեր

Նկ. 8. Ընտրություններում 2006

Նկ. 9. Ընտրություններում 2017

Նկ. 10. Արցախի Հանրապետության պետական խորհրդանիշները

Սեդա Գալստյան

Որոշ նորահայտ դրվագներ Յովհաննես Քաջագնուհու կյանքից
(ըստ Հայաստանի պատմության թանգարանում պահվող նամակների)

Նկ. 1. Հովհաննես Քաջագնունին քաղաքացիական իմժենտրների ինսպիկտորի ուսանող, 1887 թ., ՀՊԹ, նգպՖ, 17543/21

Նկ. 2. Հովհաննես Քաջագնունին ռուսանողական համազգեստով, ՀՊԹ 17543/186բ

Նկ. 3. Հովհաննես Քաջագնունին՝ քաղաքացիական իմժենտր, Մուսկվա, ՀՊԹ 17543/186ա

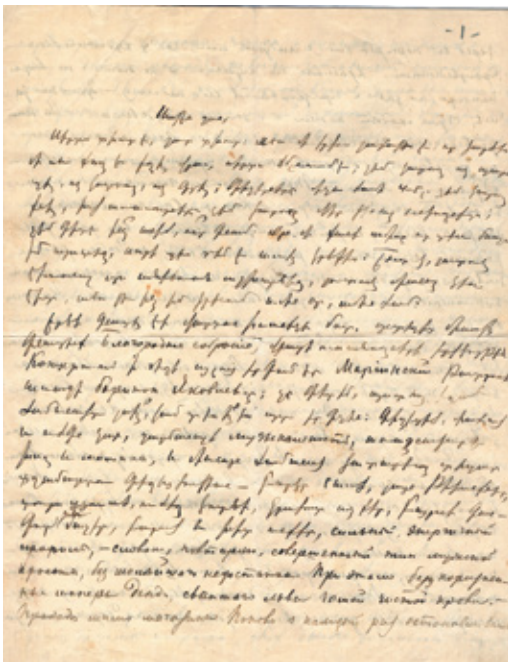
Նկ. 4. Հովհաննես Քաջազունին արքայաահմանում, ձախից՝ երրորդը, 1914թ., ՀՊԹ 17543/15

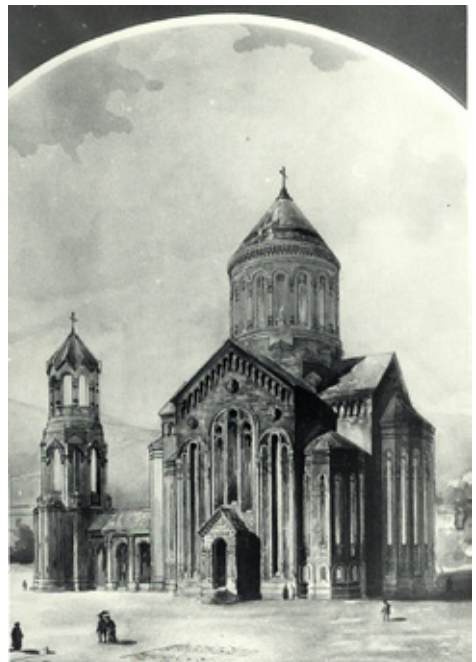
Նկ. 5. Հ. Քաջազունու կինը՝ Սաթենիկ Դավիթի Միրինանյանը, ՀՊԹ 17543/48

Նկ. 6. Հովհաննես Քաջագունսկին Բաթումիում, 1895–1897 թթ, ՀՊԹ 17543/46

Նկ. 7. Հովհաննես Քաջագունսկու տանակը կնոջը՝ Սարենին, ՀՊԹ 17543/159

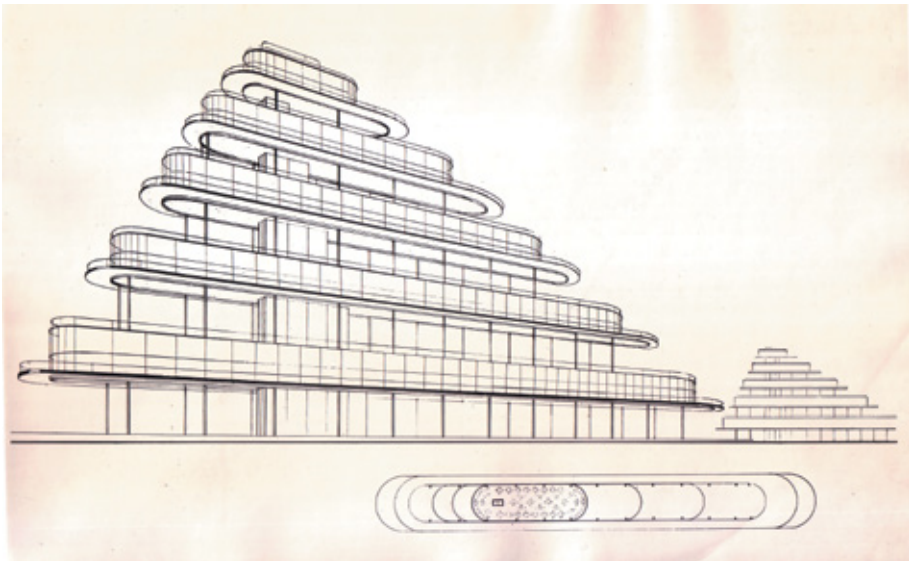
Նկ. 8. Սր. Թադևոս և Սր. Բարդղղայիմեսու հայկական եկեղեցին Բաքվում, ՀՊԹ 17543/141

Ռուզան Կորթանջյան

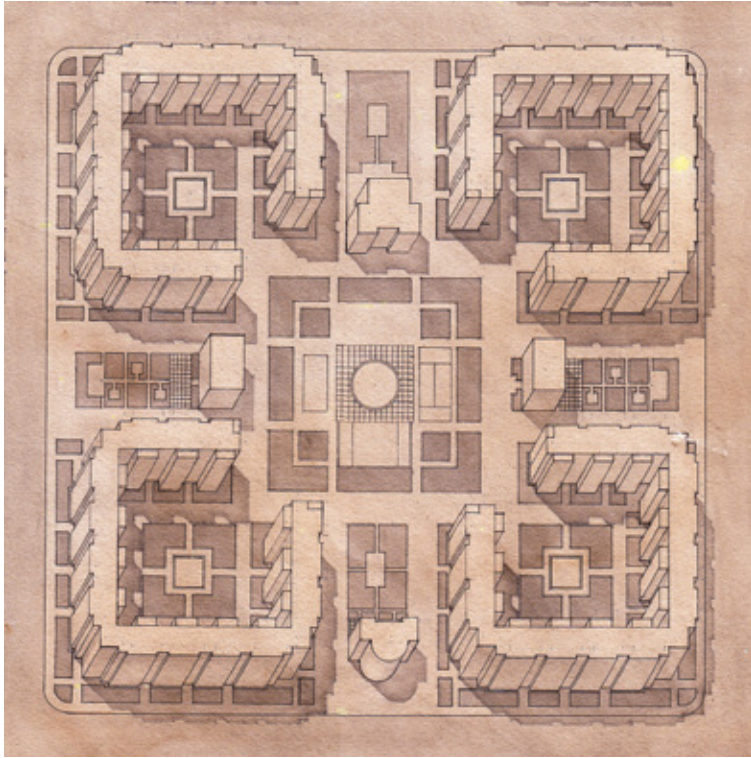
Այլ. Թամանյանի անվան ճարտարապետության թանգարան-ինստիտուտի ֆոնդերի նորագույն շրջանի արխիվային նյութերի ուսումնասիրության հետ կապված մի շարք հարցեր (Միքայել Մազմանյան, Ռաֆայել Իրայելյան, Թելման Գևորգյան)

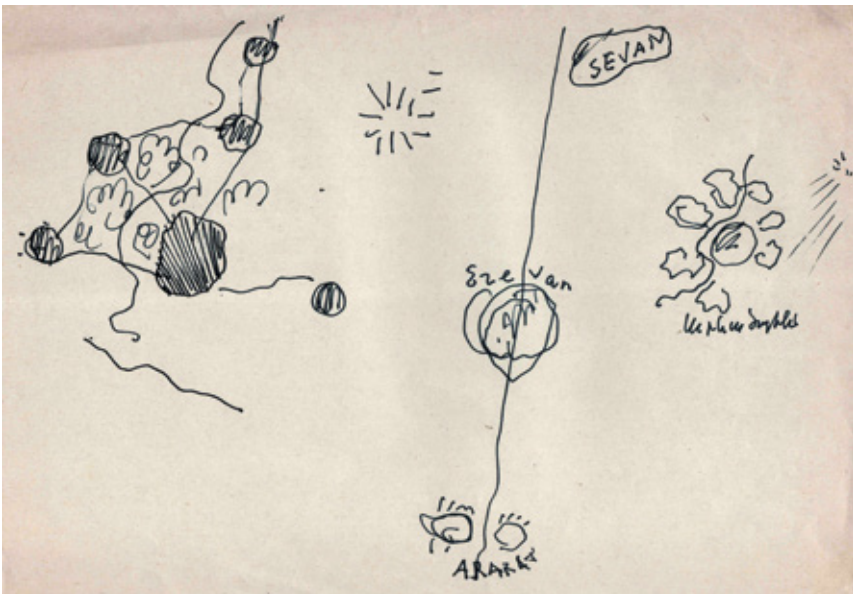
Նկ. 1. Ճարտարապետ Միքայել Մազմանյան, Մ.Մ-109

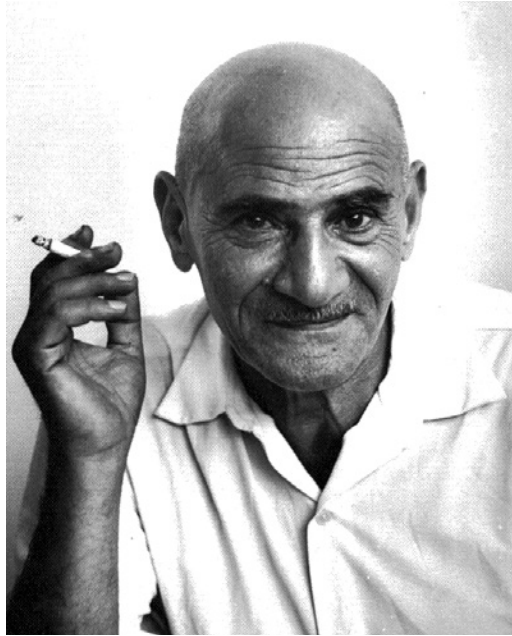
Նկ. 2. Դիպլոմային նախագիծ (Մշակույթի և հանգստի կենտրոնական գրասյգին Մոսկվայում, հյուրանոց, խանութներ, փողավար), 1929: Հեղ.՝ Ճարտարապետ Միքայել Մազմանյան, Մ.Մ-113-3

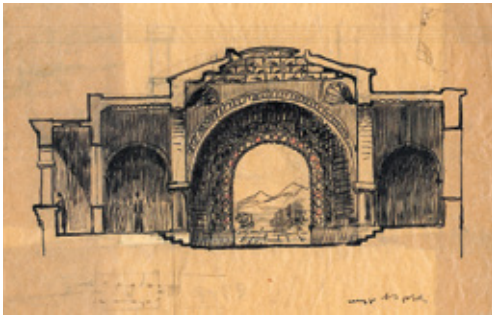
Նկ. 3. Բնակելի թաղամաս սինթետիկ կառուցակի գործարանի բանվորների համար Երևանում, գլխավոր հաղթակազմիծ. (III մաս), 1933:
 Հեղինակներ՝ Մ. Մազմանյան, Գ. Քոչար, Հ. Մարգարյան, Ս. Սաֆարյան –Մ.Մ-99

Նկ. 4. Երևանի սիենան՝ (Երևանը որպես քաղաք-արևաշաղիկ), 1955-1957, Մ.Մ-22

Նկ. 5. Ճարտարապետը՝ Ռաֆայել Իսրայելյան, Ռ.Ի.-96/1

Նկ. 6. Հուշարձանի Գառնիի ճանապարհին, (Չարենցի կամար) 1957 թ. Էսքիզ, հեղ՝ Ռ. Իսրայելյան, Ռ.Ի.-1060/1

Նկ. 7. Հուշարձանի Էսքիզ, հեղ՝ Ռ. Իսրայելյան, Ռ.Ի.-1051/5

Նկ. 8. Ճարտարապետական դեորախներ (վարդյակներ), Ռ.Ի.-1066/6

Նկ. 9. Ճարտարապետ՝ Թելման Գևորգյան (ընկերական շարժ), Թ.Գ.-100/13

Նկ. 10. Եկեղեցի Վարդաշատում (նախագիծ, ճակատ), հեղ՝ ճարտարապետ Թելման Գևորգյան, Թ.Գ.-98/6

Նկ. 11. «Մուսկվա» ամնտային կինոթատրոն, 1966: Հեղինակներ՝ Թ. Գևորգյան, Ս. Կառեխցյան, Ս. Կ-3